

Ekonomski uticaj manifestacije Zdravofest i doprinos promociji Gradiške, regije i RS

Glavni doprinos manifestacije Zdravofest odnosi se na promociju Gradiške, regije i Republike Srpske. Da bi stekli uvid u promociju potencijala Gradiške navešćemo nekoliko osnovnih podataka o opštini Gradiška, koja je smještena na sjeverozapadnom dijelu RS i BiH i naslonjena na desnu obalu rijeke Save u dužini 57 km. Ima veoma povoljan geografski položaj koji je pridonio da Gradiška postane glavna kapija na ulazu iz Hrvatske odnosno EU u RS odnosno BiH, sa velikom frekvencijom putnika od preko 2,5 miliona godišnje. Gradiška je sedma u RS po površini (762 km²), a šesta po broju stanovnika (50 000) i raspolaže sa brojnim prirodnim resursima kao što su voda, zemlja i šume. Sve su ovo područja koja obiluju brojnim lovnim i ribolovnim revirima koja su oduvijek interesantna za brojne turiste, posebno za inostrane goste među kojima prednjače gosti iz Italije.

Lovišta Gradiške se rasprostiru na brdsko ravničarskom području površine oko 65000 ha na kojima je zastupljena sitna i visoka divljač, a njima gazduju tri lovačka udruženja sa oko 1200 lovaca. Lovcima treba dodati i ribolovce učlanjenjene u SRD „Amur“ sa preko 300 članova, koje gazduje sa ribolovnim područjima rijeke Save i njenim pritokama. Spomenimo da ribolovci imaju posjetu preko 1000 ribolovaca godišnje iz okruženja i inostranstava. U posljednje vrijeme ribolovci imaju dobru saradnju sa ribarskim društvom „Jez“ iz Jasenovca s kojima su planirani projekti prekogranične saradnje i koji dolaze na Zdravofest baš kao i lovac Darko Kirin iz Siska, višestruki prvak u spremanju fiš paprikaša u Hrvatskoj.

Iz navedenog se može zaključiti da Gradiška ima potencijal od **oko 1500 lovaca i ribolovaca** koji su dobri i dokazani vodiči za brojne druge lovce, turiste i ostale goste koji dolaze u Gradišku. Zdravofest ima za cilj da ukaže na ovaj kapacitet i izvrši promociju lovaca i ribolovaca koji dolaze iz čitavog regiona i koji među 40 prijavljenih ekipa aktivno učestvuju u spremanju tradicionalnih specijaliteta od svježe ribe i divljači, a ujedno se takmiče u izboru Zlatnog kotlića Zdravofesta.

Osim lovaca i ribolovaca Zdravofest je velika promocija stvaralačkih dostignuća mnogih udruženja žena i drugih izlagača (oko 30 ekipa) u ponudi proizvoda **tradicionalne gastronomije i narodnih rukotvorina**, suvenira i slično. Ovi učesnici dolaze uglavnom iz tri turistička područja, **Kozare, Lijeveča i Posavine** pa se posredstvom izlagača promoviraju i ova tri područja a ujedno i zavidno umijeće i gostoprimstvo domaćina. Oni imaju dobre potencijale da u navedenim područjima razvijaju seoski turizam, obzirom na bogatu gastro i etno ponudu, solidne izletničke kapacitete i prepoznatljivu gostoljubivost. Ovome treba dodati i poznata arheološka naselja smještena u navedenim područjima kao što su **Donja Dolina (datira od prije 3000 godina), Vrbaški grad (grad Marije Terezije), Karanovac** i sl., što samo potvrđuje značaj promocije ovih područja u ukupnoj turističkoj ponudi.

Treba navesti da osim domaćih gastro izlagača na Zdravofestu učestvuju i izlagači iz drugih opština Laktaša, Dubice, Prijedora, Banja Luke, Prnjavora, Trebinja, Siska, Marije Bistrice, a ove godine iz Kragujevca i drugih opština iz Srbije. Posebno naglašavamo da je od osnivanja na Zdravofestu prisutna **multietnička zastupljenost**, a od prošle godine je prošireno sa Udruženjem Ukrajinaca i Poljaka, Roma, Crnogoraca i dr. Osim gastro ponude udruženja žena predstavljaju svoje **rukotvorine i narodne nošnje** čime se čuva sopstvena tradicija i prožima se sa tradicijom svih izlagača iz regiona. Dalje na Zdravofestu su prisutni proizvođači meda i pčelinjih proizvoda koji su zastupljeni u nešto manjem broju zato što imaju odvojenu jesenju manifestaciju Zdravomed na koju masovno izlaze. Međutim pčelari Gradiške predstavljaju značajan ekonomski resurs obzirom da proizvedu oko **50 tona meda godišnje, što čini 5% godišnje produkcije u RS** i što Gradišku svrstava na visoku poziciju u Republici. Uz pčelare na Zdravofestu su prisutni i proizvođači domaćih sokova, kupinovog vina i drugih eko proizvoda koji zajedno sa „Udruženjem organskih proizvođača“ nastoji da očuva kontinuitet ekološke proizvodnje za koju se zalaže Zdravofest. U posljednje vrijeme na Zdravofestu se planiraju pozvati i konvencionalni proizvođači voća i povrća koji kvalitet i zdravstvenu bezbjednost proizvoda stavljaju u prvi plan u odnosu na komercijalnu zaradu, što je

veoma značajno jer je Gradiška lider sa 40% ukupne proizvodnje voća i povrća u RS odnosno BiH, s tim što je udio voćarske proizvodnje tj. jabuke još i veći i doseže čak do 60%.

Zanimljivo je da i veliki trgovački lanci kao što su Konzum, Merkator, Fortuna, Đurić MB imaju štandove na Zdravofestu na kome prezentuju proizvode svojih dobavljača prvenstveno sa znakom **ekološke proizvodnje**. Sa jednim od tih trgovačkih lanaca u posljednje vrijeme na Zdravofestu zajednički nastupa „Udruženje proizvođača svinja opštine Gradiška“ i identično udruženje na nivou RS koji nastupaju pod sloganom „**Podržimo domaće**“ i zalažu se za proizvodnju i distribuciju domaćeg mesa i mesnih proizvoda sa porijeklom, koje je kvalitetnije posebno sa stanovišta zdravstvene bezbjednosti nego meso iz uvoza. Iz bogate gastro ponude na Zdravofestu spominjemo i mnoge **pekare, mesnice, ugostitelje, proizvođače čaja i kafe** koji promovišu svoje proizvode a od pića posebno ćemo spomenuti **proizvođače rakija** od kojih su neki osvojili prva mjesta u ocjenjivanju na Zdravofestu a poslije na Sajmu poljoprivrede u Novom Sadu i drugim sajmovima. Tu prvenstveno mislimo na porodicu Raković koja je za svoju Šljivovicu BK dobila priznanje u Novom Sadu a dva proizvođača kao što su BMB Gradiška i proizvođač M.Baštinac iz Rogolja su osvojili nagrade za voćne rakije u Londonu, a proizvođač Krnjajić iz K. Dubice osvojio je nagradu u Briselu. Što se tiče vinara, Zdravofest vrši **promociju domaćih regionalnih vina** od Dubice, Gradiške, Laktaša, Prnjavora, Banja Luke do Čelinca. Treba imati u vidu da je ova grana proizvodnje tek u početnoj fazi razvoja obzirom da je vinogradarstvo dugo godina bilo potisnuto u drugi plan.

Dalje Zdravofest ima značaj za očuvanje etno baštine obzirom da na Zdravofestu učestvuju brojna, **etnički raznolika kulturno umjetnička društva**, sa područja opštine Gradiška i drugih opština. Jedna od aktivnosti na narednom Zdravofestu biće izložba narodnih nošnji iz Lijevča polja i okruženja. Na Zdravofestu takođe učestvuje desetak lokalnih **proizvođača cvijeća** a tu su i **planinari** koji prave planinarski marš povodom Zdravofesta, imaju svoj štand planinarske opreme i edukacije. Na Zdravofestu su obično prisutni nekoliko lokalnih kočija kojima se raduje posebno omladina, a rijekom Savom dođu i **mladi kajakaši** sa čamcima i brodicama, a u pojedinim godinama na Zdravofestu učestvuje i omladina i takmiči se u raznim sportskim disciplinama.

Posebno ističemo **edukativni dio Zdravofesta** koji kroz seminare i stručne radionice u organizaciji Turističke organizacije i Odjeljenja za privredu i poljoprivredu, podučava proizvođače da prihvate ekološku, organsku proizvodnju ili možda još zahtjevniji tip biodinamičke proizvodnje. Dalje, edukativni dio Zdravofesta obuhvata još i teme **zdrave hrane, tradicionalne kuhinje, kulturnog naslijeđa i seoskog turizma**. Na kraju treba navesti da se u okviru Zdravofesta održava i likovna izložba u prostorijama Zavičajnog muzeja smještenog na samoj lokaciji održavanja Zdravofesta.

Iz navedenog se vidi da Zdravofest **okuplja oko 100 učesnika** u programu lovaca, ribolovaca, ugostitelja, privrednih subjekata, udruženja žena, pekara, mesnica, pčelara, proizvođača domaće rakije i vina, zatim tu su predstavnici KUD-ova, planinara, omladine, kočija, brodica, cvjećari, suveniri i likovna izložba. Broj lokalnih izlagača još uvijek dominira i procjenjuje se na 70%, dok se broj regionalnih kreće od 20-25%, a internacionalnih od 5-10%, a posljednjih godina se posebno vode aktivnosti na uključivanju velikih (poljo)privrednih Udruženja i tržnih centara

Napomenimo da Zdravofest u budućnosti ima za cilj da obuhvati što više učesnika sa druge strane rijeke Save i da doprinese nečemu što Zdravofest ima u svojim korjenima i u identitetu svog naziva a to su zdrav život i pružena ruka za suživot, toleranciju i saradnju među susjedima, narodima i državama ove regije.